

LAN MAN HÈ PHỐ

PHẠM NGỌC TIẾN

Có lẽ không đâu như ở Hà Nội, vỉa hè chiếm một khoảng quan trọng trong đời sống tinh thần của những công dân thực sự là người thành phố. Chỗ này tôi không có ý phân biệt, nói thực sự là bởi vì chỉ có những người sinh thành ở phố phường, sau này lớn lên mới có một ký ức tuổi thơ gắn chặt với hè phố cùng bao nhiêu kỷ niệm in dấu trong tâm hồn. Lại nữa, vỉa hè không chỉ là chứng nhân, là dấu tích tinh thần mà nó còn đúng nghĩa là đời sống thật sự của không ít người, không ít gia đình, nhất là ở thời điểm hiện tại khi giá trị mặt tiền phố phường là cơm áo gạo tiền, là bạc là vàng, ở đó cái vỉa hè cũng lại là điều quyết định.

Tôi sinh năm 1956 ở bệnh viện Bạch Mai. Rất nhiều năm sau, vào những lúc tràn đầy yêu thương và cao hứng bao giờ bố tôi cũng cảm thán: “Mày đúng là giặc con ạ. Khiếp, người đầu mà gan lì cứ cố thủ không chịu tòi ra khiến bố mày phải màn trời chiếu đất vỉa hè những hai ngày lặn. Mất đến dăm bảy cút chứ không ít”. Chả là vì mẹ sinh tôi khó phải nằm viện mấy ngày. Trong lúc chờ vợ sinh con, bố tôi vất vả đợi chờ ở cổng bệnh viện, cố thủ trên vỉa hè, làm bạn với gánh phở gõ, cà phê dạo và tí tí thứ bà rần về đồ ăn thức uống thời bấy giờ, dăm bảy cút tức là đơn vị rượu được tiêu thụ trong dịp đó.

Điều này đến đời tôi được kiểm chứng qua hai lần sinh con. Năm 1987 con gái đầu của tôi được sinh ở nhà hộ sinh A phố Ngô Quyền. Đưa vợ vào xong, tôi cắm mặt lúi ngay ra quán nước vỉa hè (đàn ông đàn ang vào nhà hộ sinh vô duyên hết chỗ nói). Sốt ruột đợi chờ, quăng quật đến chực chén chè chất khiến ruột gan sôi sùng sục buộc lòng tôi phải quại mấy chai bia Vạn Lực cho mát ruột mát gan. Lúc vợ sinh

con xong, hộ lý gọi vào thì đã ngà ngà say. Ăn mắng té tát nhưng bù lại kịp quen thân được với đám chờ vợ đẻ và cô chủ quán tháo vát còn hơn cả nhân viên nhà hộ sinh. Quan trọng hơn cả là không có cái quán nước vỉa hè ấy tôi biết chôn đi đâu sự sốt ruột tận cùng.

Đến năm 1999, sinh đứa con thứ hai, vợ tôi phải mổ ở bệnh viện Phụ sản thì cam go hơn nhiều. Mổ xong, con một nơi trong lồng ấp, vợ một nẻo cách li trong phòng hậu phẫu, mình tiêng là thằng bố, thằng chồng dẫu là vô tích sự thật nhưng nhất quyết không thể vô trách nhiệm bèn quyết định lang thang thức đợi ở... vỉa hè trước bệnh

viện. Tất nhiên tích cũ diễn lại, tôi gọi thêm đồng bọn đến chia sẻ. Hà Nội về đêm, vỉa hè chỗ nào cũng là quán nhậu, thành thử đêm kinh hoàng ấy chỉ một đận thức trắng tôi vừa được tiếng lại vừa được... miếng. Tiếng chứ, thương vợ thương con đến mức không ngủ chẳng phải ai cũng làm được, còn miếng... hì hì... cả khoảng hè mênh mông đêm ấy cứ gọi là lụi vì bia, vì rượu của một trận vui đợi chờ khắc khoải. Nói những điều trên để thấy cái vỉa hè nó có tầm quan trọng thế nào, chí ít nó là những kỷ niệm để đời không thể nào quên với cả mấy cha con tôi. Sau này tôi kể đi kể lại không

THỜI GIAN QUA ĐI, VẬT ĐỔI SAO DỜI, VĨA HÈ CŨNG BIẾN ĐỔI CÙNG ĐỜI NGƯỜI, THỜI CUỘC. VĨA HÈ BỔNG CHỐC BIẾN THÀNH BẠC VÀNG CỦA NHỮNG NHÀ MẶT PHỐ. NGƯỜI TA CHIẾM DỤNG LÀM ĐẤT MƯU SINH. NGƯỜI LỚN SÁT PHẠT VĨA HÈ. ĐÂY LÀ BÃI GIỮ XE, KIA LÀ NƠI CHỢ CỐC. KHI NGƯỜI LỚN TRÀN RA VĨA HÈ THÌ TRẺ CON CO LẠI CỐ THỦ TRONG NHÀ. NHỮNG ĐÁM KHĂNG ĐÁO BI XÈNG BIẾN MẤT. MÀ CON TRẺ CŨNG CHẴNG CÒN ĐÀO ĐÀU RA THỜI GIAN. HAI BUỔI TỐI TRƯỜNG, ẶC Ề CẬP SÁCH, TỐI TỐI NHỒI NHẾT BÀI VỞ HỌC THÊM. VĨA HÈ KHÔNG CÒN LÀ THIÊN ĐƯỜNG CON TRẺ, THẬM CHÍ ĐẢO NGƯỢC BỊ COI LÀ NƠI LÊU LỔNG, ĐUA ĐÒI HƯ HỒNG.

ANH MINH KHÁNH

biết bao nhiêu lần hệt như cha tôi dạo trước.

Cái vỉa hè tuổi thơ của những thằng bé thành phố như tôi luôn là phần ký ức vô cùng đặc biệt. Nó chính là cái sân chơi đa dạng và hấp dẫn bội phần. Một trận đánh khăng lịch sử cuốn hút hai phe con trẻ say sưa cay cú. Nào “cày”, nào “mắm”, nào “gà”, những đứa trẻ reo hò mắm môi mắm lợi vun vút đánh đi, đánh lại những khúc tre, khúc gỗ gây náo loạn hè phố (trò chơi này đến nay đã tuyệt diệt). Không thể quên những lần đánh đáo, đánh xèng, đánh bi, đánh quay tùm ba, tùm bẩy. Đám con trai ồn ã náo nhiệt. Đám con gái nhu mì chơi ô ăn quan, nhảy lò cò trên những khoảnh hè riêng biệt. Tôi còn nhớ như in những buổi chiều sau giờ học lũ bụi đeo quay, đúc bi. Đặc biệt là chế xèng. Xèng là những miếng

kim loại được chế ra từ vỏ lon sữa bò, từ nút chai bia được cắt tròn rồi cả bọn mang ra đường ray tàu điện rải. Tiếng bánh sắt rìn rít cán mỏng những miếng kim loại tròn thật vô cùng hấp dẫn. Rồi đục lỗ, rồi kiểm dây gai lọc ra từ mảnh lớp ô tô xâu xèng lại. Dây xoắn, đồng xèng quay tít sắc ngọt cứ thế đưa nào, đưa ấy khiến xèng xoẹt nhau tóe lửa. Rồi cãi vĩa, đánh lộn. Chưa hết, vỉa hè còn là nơi lũ trẻ tụ tập trèo me, trèo sấu, hái bàng, mùa nào thức ấy. Cả đến vòm com nguội âm u mùa quả chín vàng, chúng tôi lấy làm đạn thổi ống xì đồng cả ống trúc, ống thủy tinh) chia hai phe đánh trận giả. Vui lắm, ôi tuổi thơ của những đứa trẻ vỉa hè thành phố.

Đời người trôi nhanh, mới ngày nào con trẻ đầu xanh giờ đã đôi mắt, tóc bạc. Từ những khoảnh hè con con bao nhiêu đứa trẻ dạo nào đã lớn lên, trưởng thành. Có ai không một lần e ấp dưới tán cây đêm

trên hè phố tay trong tay với người yêu dịu ngọt. Những ai lần hồi vất vả mưu sinh. Nhiều lắm, có cả một Hà Nội ẩm thực trên hè đường. Những quán nước truyền thống mọc đông đúc đến tận bây giờ. Hân chẳng thể quên một quầy bia hơi mật dịch Cổ Tân với hàng người thứ tự lần trong tay những tích kê kim loại xâu vào sợi dây thép căng dọc. Bánh cuốn Thanh Trì được sắp trong thúng, bày trên một nơi góc hè hẻm phố. Những xe thò bánh khúc, quầy gánh hàng hoa, thúng bọc lạc rang hạt dẻ... với tiếng rao nao lòng khảm vào thời gian.

Thời gian qua đi, vật đổi sao dời, vỉa hè cũng biến đổi cùng đời người, thời cuộc. Vĩa hè bỗng chốc biến thành bạc vàng của những nhà mặt phố. Người ta chiếm dụng làm đất mưu sinh. Người lớn sát phạt vỉa hè. Đây là bãi giữ xe, kia là nơi chợ cóc. Khi người lớn tràn ra vỉa hè thì trẻ con co lại cố thủ trong nhà. Những đám khăng đáo bi xèng biến mất. Mà con trẻ cũng chẳng còn đào đầu ra thời gian. Hai buổi tối trường, ặc ề cập sách, tối tối nhồi nhét bài vở học thêm. Vĩa hè không còn là thiên đường con trẻ, thậm chí đảo ngược bị coi là nơi lêu lổng, đua đòi hư hỏng.

Chưa hết, xã hội ngày một văn minh, đô thị mở mang mọc lên những khu nhà cao tầng mới, nhưng vỉa hè không còn là vỉa hè dạo nào. Những vỉa hè xưa ngày một chật lại, đông đúc oằn mình chất lên mọi thứ của đời sống xô bồ. Vĩa hè bây giờ đeo trên mình đủ biển cấm các loại. Cấm hàng rong, cấm ăn uống, cấm đỗ xe, cấm thạp cấm các loại. Trận lụt lịch sử mới đây, vỉa hè còn làm chức năng giao thông cho đủ loại phương tiện trèo lên tránh lũ. Một vỉa hè chẳng giống ai của thời hiện đại.

Dẫu thế thì ký ức kia mãi còn. Những hè phố đào lên đặt xuống bao lần thay lớp áo mặc, bị biến đổi chia cắt thì mãi mãi chúng vẫn là một phần tuổi thơ tôi, là một phần ký ức của nhiều lớp người thành phố.

Không chỉ là ký ức, vỉa hè chính là chứng nhân của một Hà Nội xưa và nay đang dần thay da đổi thịt. ■